

19 APPENDICES IN HONOUR OF
RAGNAR BENTZEL

19 APPENDICES
IN HONOUR OF RAGNAR BENTZEL

INNEHÅLL

	<u>Sid</u>
Förord	III
Kapitel I. Naja	1
Kapitel II. Jaja	2
Appendix I:1 Scientific Management in Action av Göran Albinsson.....	4
Appendix I:2 Mysticism, analys, förvirring, trolös- het och vida vyer av Sune Davidsson.....	8
Appendix I:3 Long Run Training av Gunnar Eliasson.....	12
Appendix I:4 Alpinister av Gustav Endrédi.....	14
Appendix I:5 Vår tids märkligaste uppfinningar av Karl G Jungenfelt.....	17
Appendix I:6 Det nya oraklet av Leif Mutén	20
Appendix I:7 Professor Bentzels bidrag till kon- sumtionsteorin av Lars Nabseth.....	23
Appendix I:8 Kvinnlig långtidsutredning av Alice Nilson.....	28
Appendix I:9 Nya rön om forskningens produktivitet av Erik Ruist	31
Appendix I:10 To the Professor Who Used to Look into the Future av John Skår	33
Appendix I:11 Bentzel som aktieplacerare av Lars Wohlin	38

	<u>Sid</u>
Appendix II:1 Ett gott uppslag	42
Appendix II:2 Det kommer jag ihåg, minns jag av Jan Beckeman	44
Appendix II:3 Industrins Utredningssubstituts kon- junkturöversikt av Per Gullström	48
Appendix II:4 Protokoll av Bernt Johansson	53
Appendix II:5 En helt vanlig dag på IUI av Lars Kritz	56
Appendix II:6 On the Noble Art of Prognose-Making or how to Succeed in Failing Without Really Trying av Bengt-Göran Löwenthal.....	63
Appendix II:7 Sociologi av Bertil Olsson.....	67
Appendix II:8 Socio-Politico-Economic Consequenses of International Income Differentials. An Essay on Futility of Economic Growth av Branco Salaj.....	68

FÖRTECKNING ÖVER FIGURER

Or sometimes it begins av Brian Wickremesinghe	3
Figur 1 Tidsfaktorn enl. Erik Höök	13
Figur 2 Teknikfaktorn enl. Yngve Åberg	19
Figur 3 Den ökade utbildningen enl. Gunnar Törnqvist.....	30
Figur 4 Aggregeringsproblemet enl. Yngve Åberg	37
Figur 5 Strukturrationaliseringen enl. Bengt Rundblad	52
Fig.Sex Befolkningsstillväxten eller valhandlings- teorien i praktiken enl. Erik Höök	66

FÖRORD

Inte endast i vårt land utan även i flertalet övriga länder i världen har sedan länge en växande andel tagits i anspråk. Denna utveckling, som ägnats stor uppmärksamhet såväl i den interna debatten som annorstädes, har blott i ringa utsträckning gjorts till föremål för vetenskapliga studier. Avsaknaden av en tillfredsställande teori har hämmat försöken till empirisk analys av orsakskomplexen där bakom.

Efter det senaste halvdecenniets förändringar kan emellertid, genom en omfattande bearbetning, vissa sektorer lämna en inte tidigare förefintlig information om förhållandena, som en djupgående kartläggning och analys nu lagt i dagen.

I denna avsikt framlägges föreliggande skrift. Kapitel I kan sägas utgöra en intensivstudie av objektet, medan kapitel II mera avser att ge den institutionella bakgrunden. De utförligare resonemangen samt de formella bevisen har i vanlig ordning förts till Appendix och behöver inte läsas av andra än dem, som önskar fördjupad kunskap. För utformandet av kapitlen I och II svarar lic.oecon. J. Skår.

Det är vår förhoppning att våra försök i nyss nämnd riktning i alla dess enskilda delar, antingen de är av tentativ eller annan karaktär, skall kunna ge ett bidrag, som både i enlighet med gängse samhällsvetenskaplig teori och - det bör särskilt framhållas - väl följer redan etablerade analysmetoder.

I överensstämmelse med våra principer har utredningsmännen självständigt utformat sina studier. De svarar således själva för redovisade resultat och slutsatser, men där- emot inte på frågor.

Stockholm i juni 1966

Jan Beckeman

Kapitel INaja

naja

najanaja

jajanaja

najaja?

nananaja

naja!

ja?

na

ja

naja

naja

jajanaja

ja

naja

Kapitel II

Jaja

nanana.jana.jana.jana.jana

ja

naja

j^aj_na^aj^e

ja

naja

najana.jana.jana.jana!e

naja

ja!

OR, sometimes it begins



Brian W - 66

Appendix I:1

SCIENTIFIC MANAGEMENT IN ACTION¹⁾

av Göran Albinsson

Ragnar Bentzel's appointment as director of the Industrial Institute of Economic and Social Research meant the introduction of a truly scientific management. This case-study is devoted to the most important of all managerial activities; refusal of raises. What for his predecessor Wallander was an art, Bentzel turned into a craft.

Let us follow what can be labelled a typical pattern. The first Friday of January, 1964, Kritz met Bentzel and complained that he and Jungenfelt had the same salary, although, as he said, "I work harder than Jungen".

"You are mistaken", answered Bentzel, "your salary is in fact twice as high as Jungenfelt's." "I have access to the records, so don't try to fool me", said Kritz. He went on: "if we call Jungenfelt's salary a and my b, the fact is that a equals b".

"Alright", said Bentzel, "let	$a = b$
multiply by a:	$a^2 = ab$
subtract b^2 :	$a^2 - b^2 = ab - b^2$
factor:	$(a-b)(a+b) = b(a-b)$
divide by (a-b):	$(a+b) = b$
substitute $a = b$ on the left side:	$2a = b$
divide by 2:	$a = \frac{b}{2}$

1) This study has been sponsored by a NASA-grant 013-4586-753-102E-11AEF. I am indebted to professor Tom Peng Pung at the University of Hong Kong for helpful comments.

there you see", Bentzel said in an authoritative voice, "Jungenfelt's salary a is exactly half of your salary b".

Kritz was not at the moment able to discover any error in Bentzel's reasoning. He had, however, an uneasy feeling that he would profit from a course in mathematics. Unfortunately he had told Mutén about his plans during a chat on the commuter-train between Stockholm and Uppsala. When Mutén asked how much he got, he somehow felt ashamed of the truth and said: "400 bucks more per month".

The inevitable happened. Mutén asked Bentzel the day after, why he, Mutén, being a professor, had not been given a raise, when Kritz, who at that time held only a bachelor's degree, had been awarded 400 bucks extra per month. Bentzel felt he could not reveal that Kritz for one reason or other had hidden the truth, so he resorted to mathematics.

"You have misunderstood the situation", he told Mutén. "Kritz only got a symbolic raise of 400 bucks. And for such a symbolic sum you have of course no use. In other words I mean that $\Delta b = 0$,

$$\begin{aligned} \text{multiply by } (\Delta b - 400): & \quad \Delta b(\Delta b - 400) = 0 \\ \text{divide by } \Delta b: & \quad \Delta b - 400 = 0 \\ \text{substitute } \Delta b = 0 \text{ multiply by } -1: & \quad 400 = 0 \end{aligned}$$

"There you see", Bentzel went on triumphantly, "in reality those 400 bucks are worth nothing".

When Kritz asked Mutén about the result of the conversation with the boss, Mutén said, that he had been promised the same raise as Kritz had got. Kritz was happy to hear that, but less happy were Jungenfelt and Beckeman who happened to overhear the talk. "How much does that mean", asked Jungenfelt bluntly. "400 bucks" was the answer.

Five minutes later Jungenfelt went into Bentzel's office. "I want 400 bucks more per month. After all, nobody at the Institute knows as much about equations as I do." "In such a case", said Bentzel, "you will understand that you can easily live without these 400 bucks". Jungenfelt caught fire and challenged: "Please show me that I will not be better off if I had 400 bucks more per month - if you can!"

"Do you remember this elementary relation?", Bentzel asked.

$$1 - \sin^2 x = \cos^2 x$$

Take the square root: $(1 - \sin^2 x)^{1/2} = \cos x$

add 1 and square: $\left[1 + (1 - \sin^2 x)^{1/2}\right]^2 = (1 + \cos x)^2$

when $x = \pi$: $\left[1 + (1 - 0)^{1/2}\right]^2 = (1 - 1)^2$

multiply by 100: $100(1 + 1)^2 = 100 \cdot 0$

you see $400 = 0$

Jungenfelt fled the room. - On the commuter-train it was Beckeman's turn to get the message. "Consider the integral

$I = \int \frac{dx}{x}$ ", Bentzel tutored his countryman.¹⁾

consequently $400 \int \frac{dx}{x} = 400 \cdot I$

and $400 \int 1 \cdot \frac{1}{x} dx = 400 \cdot I$

integrate by parts: $400(x \cdot \frac{1}{x} - \int x \cdot \frac{-1}{x^2} dx) = 400 \cdot I$

$$400(1 + \int \frac{dx}{x}) = 400 \cdot I$$

substitute $I = \int \frac{dx}{x}$: $400(1 + I) = 400 \cdot I$

subtract $400 \cdot I$: $400 = 0$

1) Both are members of the Gothenburg Nation.

Not even Wohlin, taking a pride in not listening to gossip could avoid being aware that a couple of fellows according to themselves had been given a monthly raise of 400 bucks. When he too approached his director, Bentzel understood that he must try to put at least a temporary stop to this traffic. He therefore told Wohlin, that the Institute was in financial trouble and consequently he was glad to have such loyal fellows around as Wohlin. Bentzel asked Wohlin to accompany him to the blackboard in the conference room. There he showed him the following calculation:

$$\begin{aligned}
 400 &= 400 \cdot \sqrt{1} \\
 400 &= 400 \cdot \sqrt{-1 \cdot -1} \\
 400 &= 400 \cdot \sqrt{-1} \cdot \sqrt{-1} \\
 \text{substitute } \sqrt{-1}=i & \quad 400 = 400 \cdot i \cdot i \\
 & \quad 400 = 400 \cdot i^2 \\
 & \quad 400 = 400 \cdot -1 \\
 + 400 &= - 400
 \end{aligned}$$

"Here you see", said Bentzel, "that a raise of 400 bucks is equivalent to 400 bucks less per month". Wohlin said that he did not really ask for a raise. He was quite happy with his present salary.

It took no less than seven weeks and two days until somebody dared to ask for a raise again.

Appendix I:2

MYSTICISM, ANALYS, FÖRVIRRING, TROLÖSHET OCH VIDA VYER

av Sune Davidsson

I dagarna utkommer en ny bok av den kände författaren Ragnar H:son Bentzel: Framtidsperspektiv för svensk industri 1966-70, (häftad 24:75, inbunden 49:95).

Denna gång har författaren avstått från sin tidigare vana att skriva nyckelromaner i den s.k. småtyckserien och lämnat ifrån sig ett arbete av mera långtsyftande (1980-talet) slag.

Det är med glädje anmälaren kan konstatera att författaren inmutat för skönlitteraturen tidigare okända områden, gruvorna. Han gör breda, svepande rundmålningar och glider, helt i den nya romanens anda, omärkligt och till synes planlöst från bransch till bransch.

Bentzel har tagit det ovanliga greppet att skicka ut en rundfråga till en rad kända författare i landet och frågat dem hur de anser att det bör gå för hans romanhjältar. När svaren inkommit frångår han emellertid helt glatt sina författarkollegers rekommendationer och konstruerar en egen romanintrig. Man kan här tydligt spåra påverkan från trolöshetsdebatten i DN.

Tonen i boken är mörk och pessimistisk. Författaren har insett livets tomhet och brist på glädjeämnen. Han dämpar effektivt enkätskrivarnas optimism och expansionslust och visar på deras svaga framtidsutsikter. Dessutom tror han

att det kommer att bli än värre på 1970-talet. Han tar dock ingenting för givet och glider mellan ståndpunkterna. Ibland lyser en dämpad optimism fram och han brister ut i de modernaste och mest vittomfattande versrader jag läst på länge (kap. 2, avsnittet "Utrymmet för industrins investeringar"):

"Industrin	19, 19, 21
Bostäder	22, 23, 23
Samfärdsel	21, 20, 19
Offentliga tjänster	18, 19, 18"

För att ytterligare mystifiera har Bentzel som synes lagt till ett antal till synes slumpmässiga siffror. Den intelligente läsaren finner dock nästan genast att siffrorna bildar tolv par och att man genom att ta ut en siffra ur varje par får en s.k. "tolva". Författaren har i en intervju i den populärlitterära tidskriften V-ck-ns -ff-r-r, avslöjat att siffrorna bildar hans stående tipsrad. Observera att kryss saknas!

Anmälaren har genomarbetat boken med de modernaste litteraturhistoriska hjälpmedel: frekvensstudier. Vid dessa studier har branschkapitlen utlämnats, samt de in- och ~~avledande~~ kapitlen. De sistnämnda kapitlen lär ha skrivits av s.k. spökskrivare. Frekvensstudierna avslöjar obevekligt författarens innersta avsikter. I stället för den i vilseledande syfte publicerade tabell 16:1, årlig procentuell produktionsökning 1965-70, IUI:s kalkyl, framgår författarens verkliga åsikter, om man räknar hur många gånger de olika branscherna nämns. Resultatet kan studeras nedan:

	IUI:s kalkyl	IUI:s <u>verkliga</u> kalkyl
Gruvindustrin	4	1
Järn- och metallverk	7	4
Verkstadsindustrin	6	9
Varv	0	2
Jord- och stenindustrin	6	1
Träindustrin	5	3
Massa-, pappers- och wallboardindustrin	7	4
Pappersvaru- och grafisk industri	5	2
Livsmedelsindustrin	3	8
Textilindustrin	3	8
Konfektionsindustrin	3	2
Sko- och läderindustrin	2	4
Gummivaruindustrin	7	0
Kemisk industri	12	8

Full bekräftelse på att detta är författarens verkliga åsikt kan erhållas genom att studera hans aktieplaceringar. Om ovannämnda tabell kan ytterligare avslöjas till vägledning för framtida litteraturhistorisk forskning att siffran 12 för kemisk industri tillkommit genom ett misstag. I likhet med övriga siffror erhöles den genom tärningskast. Emellertid råkade tärningen vid kastet för kemisk industri tvenne gånger falla till golvet och visa sex båda gångerna. För att inte bli beskylld för att vara en s.k. sexförfattare tog Bentzel då det djärva greppet att addera dessa siffror. Att det verkligen gått till så bekräftas av rykten på den litterära samlingsplatsen Restaurang Industriförbundet.

Bentzels språk är helt i den nya romanens anda, dvs. orden har helt förlorat sin mening och tjänstgör endast som utfyllnad av spaltutrymmet. Som exempel kan nämnas följande glänsande, briljanta, sofistikerade ordsammansättning (kap.3 i avsnittet Den framtida branschutvecklingen). "Även om olikheter föreligger och länge har förelegat mellan industriländerna och även om den ekonomiska tillväxten i dessa gått olika fort är dessa skillnader måhända inte större än att de komparativa kostnaderna dessa länder emellan inte förändras i mer utpräglad grad under de senaste decennierna och inte heller mer än att de komparativa kostnaderna gentemot utvecklingsländerna förändras någorlunda likartat."

Fotnot: Avsnittet Avsättningsproblem har ej behandlats, då det endast berör politiker och generaldirektörer men ej professorer.

Appendix I:3

LONG RUN TRAINING^{x)}

av Gunnar Eliasson

There was a man on a train
on his way to the city of Stockholm
on a pad in his knee
one could see
what the future would be
provided it be
at the end
of a trend
through the past.
At the end
of that trend
was the season of spring
indeed a highly desirable thing.
But the winter did last
and so did the train.
Snow was falling there was rain
so his foresight turned out in vain,
for when future was due in Stockholm
the man was still on his way there by train.

x) An epic slightly conditioned by the
extreme severity of the past winter,
and the consequent late arrivals of
commuters on the Uppsala-Stockholm railway
connections.

NU HAR JAG ONT
OM TID IGEN!
MEN DEN SPAR JAG
IN HOS FRISÖR'N.



Erik Höök

Appendix I:4

ALPINISTER

av Gustav Endrédi

Scen 1

(Tidigt på morgonen. Preferensberget står praktfullt i morgonsolen och budgetlinjernas tangeringspunkter med indifferenskurvorna glittrar som små ädelstenar i det kristallklara morgonlandskapet. Två ölflaskor malkas i bergdalen. De har var sin livlina, yxa och liknande utrustning för bergsbestigning. Flaskornas för en livlig diskussion som hörs allt tydligare.)

Flaska Blå: Vem fick du kämpa emot i går?

Flaska Röd: Mot Grön.

Blå: Men han klättrar väl bra? Klarade du dej mot honom?

Röd: Fråga inte om'et.

Blå: Hur så, gick det så illa?

Röd: Det var ju rena utklassningen. Jag fick köra på full last hela vägen.

Blå: Vems berg tog ni igår?

Röd: Jannes.

Blå: Drack han inget? Har han blivit nykterist?

Röd: Visst drack han, men han uppnådde maximalnytta utan att dricka en droppe ur mig! Men Grön där- emot, du skulle ha sett på honom. Han var helt torr efter matchen. Jag blev utklassad, lika bra att erkänna det.

- Blå: Vad tråkigt! Men du vet ju hur det är, det kan gå illa för oss alla. Nästan allt beror ju på killarna.
- Röd: Ja, det betyder mycket. Det värsta är att det har blivit alltför många nederlag för mig på senare tid. Ibland känner jag mig riktigt inferior.
- Blå: Varför går du inte till en psykiater? Med dina komplex klarar man inte konkurrensen i dag.
- Röd: Jag borde kanske göra det. Men än finns det hopp.
- Blå: Hopp?! Och det säger du just i dag inför en match, där du är helt chanslös?
- Röd: Jag, chanslös! Neeeej, flaska lilla. Vet du vems berg vi tar i dag?
- Blå: Visst, Najas. Det känns för mig som att vara på hemmaplan.
- Röd: Var bara inte så säker. Det är jag som vinner i dag!

Scen 2

(Efter matchen. De två flaskorna på väg hem till origo. Flaska Blå är heltom, flaska Röd är halvtom.)

- Röd: Det är hämskt, det gick inte i dag heller.
- Blå: Säg inte det. Så bra har du aldrig varit mot mig när det gäller Naja.
- Röd: Jag är missnöjd i alla fall. Jag siktade på seger.
- Blå: Du började fantastiskt! Det var rena chocken för mig. Du var halvtom och jag stod där med kapseln på. Naja var inte sej lik i dag. Allt var så löst, liksom vid en jordbävning, jag fick ett tag inte något ordentligt fotfäste alls.
- Röd: Det var ju det jag hoppades på.
- Blå: Vad säger du? Visste du i förväg något om att det skulle bli så?
- Röd: Jag var beredd på något ovanligt. Det gick rykten om att han var i färd med att avskaffa pre-

ferenser.

- Blå: Vad för något?
- Röd: Preferenser. Du vet, det är allt som man egentligen inte vet vad det är.
- Blå: Ville han avskaffa något som han inte visste vad det var för något?
- Röd: Vilken fråga! Visst visste han vad han ville avskaffa! Det är ju skönt om inte något annat spelar roll än bara ekonomin.
- Blå: Är det så skönt det?
- Röd: För ekonomerna är det det skönaste i hela världen. Då behöver dom inte tänka på smak, life-cycle, miljö och annat skumt, utan kan ägna sig helt åt gedignare ting.
- Blå: Du menar teknikfaktorn och sådant?
- Röd: Just det. Ser du att du begriper!
- Blå: Det där fula knepet du gjorde under matchen skall jag i alla fall inte glömma! Det har väl gått ur mode att sänka priset. Vet du verkligen vad Industriförbundet anser om priskonkurrens?
- Röd: Jag vet, jag vet. Men glöm inte, att jag var i en förtvivlad situation. Naja började lämna mig i sticket och övergå till dig. Jag blev torr i flaskhalsen när det hände.
- Blå: Ja, då stelnade underlaget igen och jag kändes som förr.
- Röd: Men han var ju inte rationell! Jag blev billigare och det var ändå dej han konsumerade. Lever den människan inte som han lär?
- Blå: Visst lever han så, det behövdes bara att han smakade på dej för att bli påmind om att smak finns.
- Röd: Nu börjar du bli elak mot mig.
- Blå: Nej du, tvärtom! Jag ger dig t.o.m. ett gott råd. Du behöver inte gå till en psykiater.
- Röd: Varför inte?
- Blå: För att du har inga inferior komplex. Du är inferior.

Appendix I:5

VÅR TIDS MÄRKLIGASTE OPPFINNINGAR

av Karl G Jungenfelt

- 1953 Bentzel upptäcker att världen är simultan. Tidigare hade man trott att den var rekursiv, och man hade ett pilschema som visade hur saker och ting hängde ihop. Alla människor anammade omedelbart B:s nya världsbild. Enda undantaget var B:s lärare som fortfarande kan ses irra omkring på Uppsalaslätten, mumlande: "Och ändå är hon rekursiv!"
- 1954 Bentzel upptäcker en konstant. I enlighet med sitt ödmjuka sinnelag anger han i sin patentansökan att en herr Pareto tidigare nämnt att en konstant finnes. Alla människor vet dock att P. bara gissade sig till det och att egentligen B. skall tillskrivas hela äran.
- 1956-57 Bentzel upptäcker en mängd elasticiteter. Den första elasticiteten upptäckte han när han en gång enligt högt föredöme låg och badade kallbad. När isen väl var bruten hade B sedan ringa svårigheter att visa att det finns massor med elasticiteter.
- 1957 Bentzel upptäcker aggregationen. Tidigare hade man alltid behandlat folk på ett mänskligt sätt. Bentzel visade nu att om alla är lika så kan man slå ihop människorna till en stor bunt och behandla dem folkligt. Alla blev nu lyckligare eftersom varje människa kände sig som medlem i det stora aggregatet.

- 1958 Bentzel upptäcker produktiviteten. Han insåg emellertid att produktiviteten var farligare än atombomben och stoppade den därför i en byrålåda. En herr P. i Uppsala hittade den där ett antal år senare och fann den vara dammig.
- 1959 Bentzel upptäcker T- och W-linjerna. Dessa linjer, som tidigare aldrig dragits av någon, har på ett fundamentalt sätt ändrat vår syn på dam-modet.
- 1960-63 Bentzel upptäcker att man kan hålla föredrag. Härvid gjorde han en mängd deluppfinningar av stor betydelse, bl.a. att ATP-pensionen ej är värdesäker. Efter ett i vänliga ordalag framfört påpekande av herr P i U. återtog dock Bentzel sin patentansökan på denna punkt.
- 1964 Bentzel upptäcker att man kan åka skidor i Amerikas förenta stater.
- 1965-66 Bentzel upptäcker att tiden har en längddimension. Tidigare hade han stick i stäv mot sina underlydandes infantila påståenden hävdats motsatsen. När han nu själv kom att forska på detta område gav han omedelbart upp sin ståndpunkt och vi har här ytterligare ett bevis för Bentzels storhet som vetenskapsman. Det största utbytet av denna upptäckt hade Bentzels underlydande, eftersom undersökningarnas tidsplanering på detta sätt kom att spela en helt underordnad roll.

I sanning är vetenskapsmannen Bentzel en märklig figur. Jag skall därför med all kraft verka för hans kandidatur i samband med utdelningen av nästa års Oscars-statyer.

Figur 2

Teknikfaktorn (enl. Y Åberg)



Appendix I:6

DET NYA ORAKLET

av Leif Mutén

"Det är svårt att spå, särskilt om framtiden."
Nationalekonomiska festtalare.

Naja Bentzel har aldrig väjt för svårigheterna. Som prognostiker står han oöverträffad.

Redan på morgonen börjar han uppmjukningsövningarna. En träffsäker utsaga om att uppsalatåget skall vara försenat samlar en andlöst lyssnande krets av geografiprofessorer och IUI-forskare, som redan en dryg timme senare häpna kan konstatera, att profetens klärvoajans inte heller förnekat sig under denna resa.

Men Naja har hastat vidare mot svårare uppgifter. För enkel att alls behöva nämnas har hans prognos varit att vi kommer att göra slut på våra pengar. Långt märkligare är, att han vetat hur och på vad. Och vad mera är, att han talat om det i tryck.

Det finns litet varstans i biblioteken samlingar av Bentzelska prognoser - inrangerade, som sig bör, i den rad som börjar med de sibyllinska böckerna, fortsätter med Voluspa och Nostradamus, men finner sin fullkomning i de meningsfullt svarta pärmar, som signalerer "Another product of superb Swedish prognosticizing" - en prognos ur det Bentzelska häxkök, som fått det ur avgränden upptjutna namnet IUI

Sovjetiska besökare i sådana bibliotek brukar med sin ingrodda vana från läsandet av stora sovjetencyklopedien känna

efter var klisterfogarna sitter. Det lösbladssystem, som innebär att man klipper bort gårdagens sanning för att ersätta den med dagens, har emellertid ännu inte vunnit burskap inom IUI. Kanske ligger förklaringen däri, att de bentzelska sanningarna i varje fall kan bli morgondagens.

"Kräht der Hahn auf dem Mist
ändert sich das Wetter oder bleibt wie es ist"¹⁾

är en annan gyllene regel av den typ, som prognostiker i juniorklassen brukar använda. Alla vi, som förhåxade lyssnat till Najas - naturligtvis endast skenbart av IUI-styrelsens sammansättning influerade - börsprognoser, och som gjort våra magra små placeringar i överensstämmelse därmed, vet att han står höjd över det slagets förenklade prognos-teknik. Möjligen skulle man - och härvid vill jag särskilt hänvisa till hans prognostiska insatser på cellulosaområdet - kunna hänföra Najas profeterande till samma kategori som den klarseende författares, vilken en gång, helt korrekt åtminstone då, sjöng ut orden

"Efter regn kommer solsken".

En likartad precision i prognosen har också kunnat konstateras vid de tillfällen, då Naja Bentzel gett sig in på den svåraste av alla förutsägelser, nämligen den huruvida verksamhetsberättelsen skulle bli färdig.

När Naja nu drar iväg från sitt solbelysta hörnrum mot Hedvig Eleonora för att njuta sitt opium cum digitalis nedgrävd i det upsaliensiska Asis' närmaste grannskap och halvkvävd av dimmorna från Fyris, kan vi vänta oss att prognoserna får en mera miljöbetingad karaktär. Orakelspråken kommer att kräva sin särskilda tydning - en syssla som kommer att ge ett gott näringsfång åt den grupp av överstepräster, som vi

1) Om från dynhögen hörs tuppens kuckeliku ändrar sig vädret eller blir det som nu.

vet kommer att samlas i det nya Delfi vid Trädgårdsgatan. Är det månne en prognos, byggd för en gångs skull inte av utan på Naja Bentzel, som kommit SJ att från denna sommar göra pendleriet sjufalt värre för dem, som lämnat Uppsala för IUI, men så mycket attraktivare för dem, som gör tvärtom?

Vi vågar tro, att denna metamorfos äger rum för att Bentzels profetias ord skall uppfyllas:

"Välståndet i världen skall fortsätta att öka."¹⁾ Men är det Najas välstånd, världens eller vårt? Vi fylkas kring den nya Pythias trefot. Det går väl, säg?

1) Industriproblem 1960, s. 146.

Appendix I:7

PROFESSOR BENTZELS BIDRAG TILL KONSUMTIONSTEORIN

av Lars Nabseth

Det är framför allt på det konsumtionsteoretiska området som professor Bentzel under sin verksamhet vid Industriens Utredningsinstitut givit sitt viktigaste bidrag till den national-ekonomiska forskningen. Detta är knappast att förvåna sig över. Bentzels djupgående kännedom om den mänskliga naturens alla svagheter har medverkat till att han på ett mera inträngande sätt än andra ekonomer kunnat förstå och systematisera de mekanismer som styr vårt konsumtionsval. Vi har på så sätt inom konsumtionsteorin fått en ny vattendelare av nästan samma höjd som den som Keynes skapade i fråga om sysselsättningsproblemet. Vi talar nu om den prebentzelska och den postbentzelska teorin.

Redan i sin doktorsavhandling rörande "Inkomstfördelningen i Sverige" kommer Bentzel in på de konsumtionsteoretiska problemen. Han visar här sin intuitiva förmåga att koppla ihop de makroekonomiska och de mikroekonomiska aspekterna. Han påvisar sålunda genom en serie s.k. inkomstlökar hur vi vid den fortgående inkomststegringen tenderar att bli tjockare på "mitten". Analysen avser visserligen endast 30- och 40-talen, men den pekar klart fram mot 60-talets diskussion om den svenska fetman. Även i sin diskussion i nämnda arbete rörande den s.k. underdeklarationens betydelse vid människors inkomstberäkningar visar han prov på en stark känsla för konsumenternas beteende. Han lanserar därvid den förut mindre väl kända tesen

"att det föreligger viss tendens till negativ korrelation mellan falskdeklaration och deklarerad inkomst, därigenom att denna senare - vid given förvärvsinkomst - blir desto mindre ju större falskdeklarationen är."

I det stora arbetet rörande "Den privata konsumtionen i Sverige 1931-65" visar Bentzel prov på sin mästerliga förmåga att behärska och vidareutveckla den nyklassiska konsumtions-teorin. Men han står fortfarande på denna teoris grund. Vid sin diskussion av de s.k. inre faktorernas betydelse för konsumenternas handlande kommer han emellertid in på de psykologiska och sociologiska aspekterna vilka senare skall bli av så fundamental vikt när den nya teorin lanseras.

Detta skedde i Bentzels introduktionsföreläsning i samband med professorsutnämningen vid Handelshögskolan. Han är nu färdig att presentera den teori för konsumenternas handlande som länge legat och grott. Det är reaktionerna från vår barndoms jular som styr vårt konsumtionsbeteende. Denna s.k. julklappsteori eller teorin för de hårda och de mjuka paketen bygger på insikten om att vi som barn tycker illa om mjuka paket och bra om hårda. Ju hårdare paket desto bättre innehåll. Teorin skulle därför också lämpligen kunna kallas "kokosnötsteorin". Bentzel menar nu att vi som vuxna på grundval av barndomserfarenheterna köper med utgångspunkt från paketets hårdhetsgrad och inte dess innehåll. Genom denna teori slår Bentzel helt sönder gängse konsumtionsteoretiska indelningar. Grupperingar i livsmedel, beklädnad, hemutrustning, resor etc. eller i varaktiga och icke varaktiga konsumtionsvaror blir helt olämpliga från prognossynpunkt. Indelningarna bör i stället göras med hänsyn till paketeringen, dvs smörpapper, finpapper, bomull, plast, wellpapp, trä, plåt, glas etc. Ju hårdare paketering desto högre inkomstelasticitet. Konsum-

tionen av cornflakes och kaffe hör sålunda konsumtionsteoretiskt mera ihop med TV-köpen än med konsumtionen av margarin och mjukbröd. Att kaffedrickandet hör ihop med TV-konsumtionen förefaller intuitivt riktigt, men Bentzel har givit oss den teoretiska förklaringen till detta.

Visserligen har man inom distributionsekonomin tidigare påtalat paketeringens betydelse för försäljningen, men denna fullständiga inarbetning av hårdhetsgraden hos paketeringen i konsumtionsteorin är Bentzels helt egna och originella bidrag till konsumtionsteorin. Vi har genom denna teori fått nya möjligheter att förutsäga den framtida konsumtionsutvecklingen. Det gäller bara att studera förpackningsindustrins utveckling. Statsmakterna har också fått ökade möjligheter att påverka den privata konsumtionens omfattning och inriktning. Vid konjunkturavmattningar gäller det att stimulera hårdpaketeringsindustrierna och under inflationsperioder mjukpaketeringsindustrierna. Man bör sålunda inrätta en förpackningsstudieavdelning inom finansdepartementet. Vill vi exempelvis begränsa alkoholkonsumtionen i landet kan vi som alternativ till skattehöjningar välja att förpacka brännvinet i bomull, vilket kan beräknas framkalla sådana olustkänslor hos konsumenterna att de i ökad utsträckning avstår från snapsen.

Bentzel har genom sin konsumtionsteori fulländat och utvecklat de konsumtionsteoretiska bidrag som tidigare chefer vid Industriens Utredningsinstitut kommit med. Företrädaren, numera bankdirektören Wallander, framförde sålunda den s.k. "varmakorvteorin". Han hade sålunda genom ingående studier funnit att de personer som äger många varaktiga konsumtionsvaror i mindre utsträckning äter varm korv än de som endast har ett fåtal varaktiga konsumtionsvaror. De senare kan anses vara mindre skötsamma än de förra. Man har härigenom

fått en teori som kan användas för att bedöma folks kreditvärdighet. Genom att placera ett varmt korvstånd utanför varje bankkontor får bankdirektörerna en chans att utan alltför omständiga undersökningar bedöma om det är en skötsam eller icke-skötsam person som kommer in och vill ha lån. Det gäller dock att korvståndet inte placeras så långt ifrån banklokalen att folk hinner äta upp korvarna innan de kommer in. Vidare bör en person som tar både bröd och korv bedömas hårdare än en som bara tar korv. Det måste emellertid observeras att eftersom senap i allmänhet ges gratis bör stor senapskonsumtion inte påverka kreditmöjligheterna.

Redan mot slutet av 40-talet presenterade också den dåvarande chefen vid Utredningsinstitutet, professor Dahmén, sin s.k. "kattjamarteori" eller med sin internationella beteckning "die Katzenjammertheorie". Denna var dock helt normativ till sin karaktär. Tanken var att från samhällsekonomisk synpunkt var, vid lika stor konsumtionsutgift, det konsumtionsval att föredra som innebar att en person tillsammans med sin katt tog sig en "jamare", framför det val som innebar att personen rökte feta cigarrer och samtidigt drack mjölk från Tetra Pakförpackningar, vilka sedan spreds i naturen.

Även om de konsumtionsteorier som utmejslats inom institutets forskarstab haft olika inriktning och syfte kan man ändå säga att det går en röd tråd igenom dem alltifrån kattjamar-teorin över varmakorvteorin till julklappsteorin; intresset för och den varma medkänslan med människors handlande i skilda situationer. Det är att hoppas att detta intresse skall leva vidare vid Industriens Utredningsinstitut trots att nu Bentzel lämnar detta.

Men Bentzel bör också själv ha mycket kvar att ge inom konsumtionsteorin. Det är känt att han i samband med sin USA-

vistelse inträngande studerat innebörden av den amerikanska baby-boomen för hufaderns ställning. Vi väntar snart på resultaten av dessa konsumtionsteoretiska studier.

KVINNLIG LÅNGTIDSUTREDNING

av Alice Nilson

Det sysslas ju så ofta med fina modeller
 så snart det är en viktig analys det gäller.
 Just nu skall jag göra något särdeles viktigt
 - beskriva Ragnar Bentzel och göra det riktigt.

Själv har jag läst i Barbro Backbergers bok
 att kvinnan förvisso är logisk och klok,
 så varför är det på IUI axiomet
 att inte en kvinna kan vara ekonom?

"Förr i tiden" var Du rej till mycken förtret
 när Du skrev en modul med grekiskt alfabet.
 Nu gör jag det själv - mycket bättre ändå
 för dom är dubbelt svåra att förstå sig på.

Titta t.ex. på den här modellen
 som jag gjorde helt allén och spontant häromkvällen.
 Den är, skall Du tro, den lättaste jag vet
 (förklarar nedanunder så Du inte går bet.)

$$(RB) = f \left[\frac{\alpha^2 \alpha_1 + \beta\bar{\beta} + \gamma^2 + \delta\delta'}{n \cdot 10} \right]$$

α är lika med Ditt dagliga humör.

Vad jag förstår utav analysen jag gör
 är Du god och glad och stundom litet sur
 rätt så ofta charmig men ibland en filur.¹⁾

1) α upphöjd till 2 = gott humör, α indicerad med
 1 = dåligt slikt.

β är lika med sinne för enkäter
för 70-talets utveckling och allt vad det heter.
Trots skärpt konkurrens tycks Sverige "gå hem"
enligt Verksamhetsåret 1965.¹⁾

γ är lika med den faktiska orken,
den är - kan man säga - precis som korken.
Du skruvar upp den till helexpanding²⁾
bl.a. när det gäller långtidsplanering.

δ är här när Du står i DN-press.
Där finner man Dig vara ett sjusärdeles ess.
Stundom Dagens namn och stundom åker tåg!
(I söndagsbilagan det sista jag såg.)³⁾

n betyder tiden och satt som nämnare
är tagen $\times 10$ för det blir jämnare.⁴⁾
Kvoten av det hela blir värden som består
- det har varit 10 mycket trevliga år.

Vad sägs om min modell med nötter bis och bar?
Maken antar jag Du aldrig skådat har.
Vore jag nu inte så rysligt feg och blyg
skulle jag till hösten för Dej ta 3-betyg.

-
- 1) β = enkäter, $\bar{\beta}$ = 70-talets utveckling. Se Verksamhetsåret 1965, Uppsala, 1966.
 - 2) Varför γ måste bli upphöjd till 2.
 - 3) Se DN:s ordinarie upplaga, 28.11.1964 samt DN:s söndagsbilaga 27.3.1966.
 - 4) Första gången jag visste Du fanns till (blyges jag tillstå) var för drygt 11 år sedan, men vad göra vid behov av rim på nämnare?

Figur 3

Den ökade utbildningen (enl G Törnqvist)



Appendix I:9

NYA RÖN OM FORSKNINGENS PRODUKTIVITET

av Erik Ruist

I ett av sina mindre uppmärksammade arbeten (i *Hexometrica* 1956, s.77) tar Bentzel upp problemet om forskningens produktivitet - en nog så intrikat fråga. Han konstaterar mycket riktigt, att produktiviteten hos en institution kan uppdelas i två delar, nämligen dels den rumsberoende (x) och dels den tidsberoende (y).

Det torde genom Bentzels tidigare forskningar vara fullt klart och av alla erkänt, att den förstnämnda delen är direkt proportionell mot antalet rum som används för institutionens bruk (B), men att proportionalitetsfaktorn är en funktion av lättjan (ℓ) hos dem som placerats i rummen. Bentzel visar i nämnda artikel på ett mycket elegant sätt, att den ifrågasättande termen kan skrivas

$$x = Be^{-\ell} \quad (1)$$

Det råder däremot ännu ej full enighet om vilket som är det riktigaste uttrycket för den tidsberoende termen. Bentzel anser fortfarande att den bör skrivas

$$y = nt - \ell \quad (2)$$

där n = antalet forskare, t = disponibel tid (uttryckt i år) och ℓ som förut = lättjan. Det torde emellertid allvarligt kunna ifrågasättas om inte y vid givna t och ℓ bör öka mer än proportionellt mot n . Det förefaller nämligen uppenbart

att, då antalet forskare ökar, kontaktytan växer med kvadraten på antalet, vilket i princip bör verka befordrande på forskningen. Man kan emellertid inte helt bortse från möjligheten av en viss samvariation mellan n och l . Detta har be styrkts av ett R-test som applicerats på observationsmaterial från USA. Med hänsyn till dessa faktorer förefaller det lämp- ligare att i stället för (2) utgå från formen

$$\log y = nt - l \quad (3)$$

Slutformen för produktiviteten, sedan hänsyn tagits till såväl rums- och tidsaspekten blir då, med användande av (1) och (3)

$$z = x + y = Be^{-l} + e^{nt-l}$$

Detta kan givetvis efter en enkel omgruppering skrivas i den sedvanliga Bentzelska formen

$$B + e^{nt} - ze^l = 0.$$

Appendix I:10

TO THE PROFESSOR WHO USED TO LOOK INTO THE FUTURE¹⁾

av John Skår

It's hard to praise with proper fervor
the nonparticant observer
who looks on each competing faction
from icy summits of abstraction.

The economist, then, may be at best a
kind of businessman's court jester,
or, if professor, is confined
to propagating his own kind.

The fogginess in man's relations
escapes the model's clear equations,
but economics wasn't made
to serve the grubby hands of trade.

Businessmen are rather dumb,
their model is a rule of thumb.
Economists, it should be said,
prefer to have a rule of head.

1) This preliminary report of current research has benefited very much from the most stimulating one-way exchange of ideas with Professor Kenneth Boulding. A deep gratitude is therefore extended to him.
For financial support I am deeply grateful to the I.I.E.S.R. which under project 143 provided the funds for this report. I also offer my sincerest thanks to Wera Nyrén for her superb supervision and preparation of the successive drafts of the manuscript. For errors and omissions that remain, I am, however, alone responsible.

But when the head is blank inside,
the thumb at least can hitch a ride,
and so one model comes in view -
to do what all others do.

This model is fine, until there's rumor
that all the others made a bloomer,¹⁾
and then we may be forced to face
another theory of the case.

Economists may think it's nice
to set one greatest-profit price.
But businessmen have cut devices
to play their games with teams of prices.

Price agreements are illegal,
5 §²⁾ an eagle-beagle,
guiding NO to shotgun-firing,
warning folks to stop conspiring.

The businessman had seldom missed
the skills of the economist,
until he heard computers sing
of Lovely Linear Programming.

-
- 1) that is too many pigs
instead of some amount of figs
 - 2) Lag om notverkande i vissa fall av konkurrens-
begränsning inom näringslivet, av 1 juni 1956.

Just to know his ABCs
 once put the businessman at ease,
 but now he's sunk unless he knows
 his Deltas, Sigmas, Pis, and Rhos.
 Models help us see our way.
 Model-building is here to stay!

No business manager observes
 the world as intersecting curves.
 Still less does he perceive relations
 as n-dimensional equations.

And yet, when all is done and said,
 actions come from off the head,
 and so, from studying illusions,
 we draw behavioral conclusions!

The diagnosis of the present situation
 is that we have a galloping inflation.
 Under such circumstances scientific forecasting
 is reduced to the simple art of drawing

curves of functions like $y_t = x_t^x$
 which gives nothing in the merit index
 of the International Forecasters' League.
 Thus faced with the certain "intellectual" fatigue
 from the everyday work of revising the "Swedish Economic Outlook"
 Naja behaves quite in accordance with the book
 and chooses instead to play the risky lottery.

the intensions are, of course, to bring stability
to the Uppsalian academic scene

which obviously is in need of tranquilizers
of the Bentzelian type of efficient stabilizers.

Figur 4

Aggregeringsproblemet (enl Y Åberg)



BENTZEL SOM AKTIEPLACERARE

av Lars Wohlin

De som haft glädjen att arbeta på IUI under Bentzels cheftid har haft tillgång till hans eminenta sakkunskap när det gäller aktieplaceringars teori och praktik. Det är i första hand tumregelsteorierna som dominerat. Dessa tumregler kan sägas vara goda approximationer till mer korrekta och teoretiska lösningar. De kan sammanfattas:

1. Köp aktier, vilka har en utdelning på 3 kronor.
Detta var det råd gamle herr Bentzel gav till sin son och som blev en av nycklarna till unge Ragnars senare framgångar.
2. Köp inte aktier i vilka Jacob Wallenberg sitter ordförande. Han är så snål mot aktieägarna. Detta råd fick Bentzel från ordföranden i IUI:s styrelse.
3. Köp gärna aktier i stora företag som ligger i Göteborg, dock ej sådana som tillverkar båtar eller kullager.
4. Köp inte aktier i bolag som absolut sett har hög utdelning. Det är svårare att fördubbla en stor utdelning än en mindre. Bäst är att köpa aktier i bolag som utdelar omkring 17 milj. kronor.
5. Köp Volvo.

Under en serie symposier vid IUI åren 1964-1966 har Bentzel också presenterat, tyvärr opublicerade, teoretiska analyser av aktiekursstegrings teori.¹⁾ Vi har här sökt ge en mer formell presentation och vidareutveckling av Bentzels tankegångar.

Huvudtanken är att vid en perfekt förkunskap om kursstegringar skulle inga sådana uppstå, eller enklare uttryckt, om man i dag vet hur mycket kursen i morgon överstiger dagens kurs, betalar man gärna morgondagens, fastän något mindre, för att inte gå miste om en liten kapitalvinst som man bör ha för att det skall vara någon idé att i dag veta morgondagens kurs och eftersom mindre kan vara hur litet som helst, blir kurserna desamma när man låter sina anspråk gå mot minus oändligheten.

Det sagda kan formaliseras. Vi utgår från ett jämviktsläge. Aktiebolaget A utdelar hela sin nettovinst. Marknadens förräntningskrav är r %. A-aktierna ger en utdelning av r kronor och ingen förväntar en förändring, varför A-aktiernas marknadsvärde vid s.k. noll-förväntning (A_0) blir 100 kronor. Nu antages hela marknaden plötsligt erhålla fullständig visshet om att A-bolaget skall höja sin utdelning med a % per år och att detta skall fortgå i oändlig tid framöver. Vilket värde erhåller nu A-aktien? Antag att marknadsvärdet är x kronor.

1) För en kompetent och elegant analys av hithörande problem se "Zur Studium der Kapitalgewinn im Landwirtschaft", Byerische Agrarökonomische Zeitschrift nr 4, 1869, Ulm, av Prof. S. Armendorf.

Förväntningsmodellen för tillväxten i utdelningen (U) får enligt antaganden följande utseende: $U = A_0 r(1+\alpha)^n$. Marknadsvärdet är lika med nuvärdet av de framtida utdelningarna. Vi har då:

$$x = \frac{A_0 \cdot r \left[1 - \left(\frac{1+\alpha}{1+r} \right)^{n+1} \right]}{1 - \frac{1+\alpha}{1+r}} \quad (1)$$

Låt $n \rightarrow \infty$!

Om $\alpha < r$ ger detta ett ändligt värde på x . Sätter vi t.ex. $r = 0,03$ och $\alpha = 0,02$ stiger aktiens marknadsvärde, när vissheten kom till aktieägarna, till det tredubbla. Om marknaden vann visshet om att utvecklingen skulle höjas med en procent-sats som överstiger marknadsräntan blir x oändligt stort, vilket bekräftar Bentzels teori att efter visshet inga kapitalvinster längre är möjliga. Det visar också att det lönar sig med en oändligt stor uppoffring i dag om man kan vara säker på att på den eviga dagen erhålla en oändlig belöning.

Modellen klargör också vad Bentzel har kallat det ideala placeringstillfället, nämligen då $\alpha = r$, dvs utdelningens tillväxttakt överensstämmer med marknadsräntan. Marknadsvärdet på aktien blir då noll. Enligt den ryske matematikern Leponoffs andra teorem måste all förändring från ett statiskt noll-jämviktssläge ske i positiv riktning. Ingen kapitalförlust kan således uppstå, vilken förändring som än sker i α och r . Om nu α med aldrig så litet började överstiga r blir x oändligt stort. Även om marginals-katten skulle vara så hög som 80 % får man ändå behålla 20 % av den oändliga kapitalvinsten, vilket inte är så dåligt med tanke på hur mycket det är.

Det kan också vara av intresse att studera fallet när visshet om framtiden råder, men utsikterna är inte fullt så lysande, utan man vet att efter n år kommer utdelningen att

upphöra att stiga och därefter förbli oförändrad. Marknadsvärdet i dag på A-aktier blir då:

$$x = A_0 r \frac{\left[1 - \left(\frac{1+\alpha}{1+r} \right)^n \right]}{1 - \frac{1+\alpha}{1+r}} + A_0 \left(\frac{1+\alpha}{1+r} \right)^n \quad (2)$$

Vi kan studera exempelvis kursvärdet på Volvo med utgångspunkt från denna ekvation. Volvo ger 3 kronor. Om marknadsräntan i dag är 6 % skulle aktien vara värd 50 kronor ($A_0 = 50$) vid förväntning om en för all framtid oförändrad utdelning. Kursvärdet är dock 180 kronor. Relationen mellan kursvärde och noll-förväntningsvärde blir $\frac{180}{50} = 3,3$, vilket brukar benämnas "the Bentzelian Coefficient". Många olika kombinationer av värden på α och n ger detta värde på koeficienten. Antag att marknads optimismhorisont är 10 år ($n=10$), vilket torde vara tilltaget i överkant med tanke på "det-kan-bara-inte-fortsätta-att-stiga-allting-på-det-härsättet-in-på-70-talet-attityden". Om vårt antagande om n är korrekt måste marknaden vara inställd på att utdelningen skall höjas med 15 % per år för att motivera dagens kurs. Detta skulle betyda att utdelningen 1976 uppgick till 68 milj. kronor ($1.15^{10} \cdot 17$). Redan i dag är dock nettovinsten större än 68 milj.kronor.

Som långtidsutredare har man dock bättre kunskap om framtiden än marknaden. För att veta vilken limit man bör sätta på köporden kan det vara av värde att beräkna vilket värde Volvo-aktien egentligen har vid ens egna förväntningar. Med ett förräntningskrav på 6 % och med den modesta tron att utdelningen skall kunna växa till 170 milj.kronor 1980 ($\alpha = 0,23$) lönar det sig att i dag betala 500 kronor styck för Volvo. V.S.B.

Appendix II:1

Nästa sida:

Ett gott uppdrag

av

Britt-Louise Grape

Ruth Ellerstad

Brita Wing

Kater Wennerholm

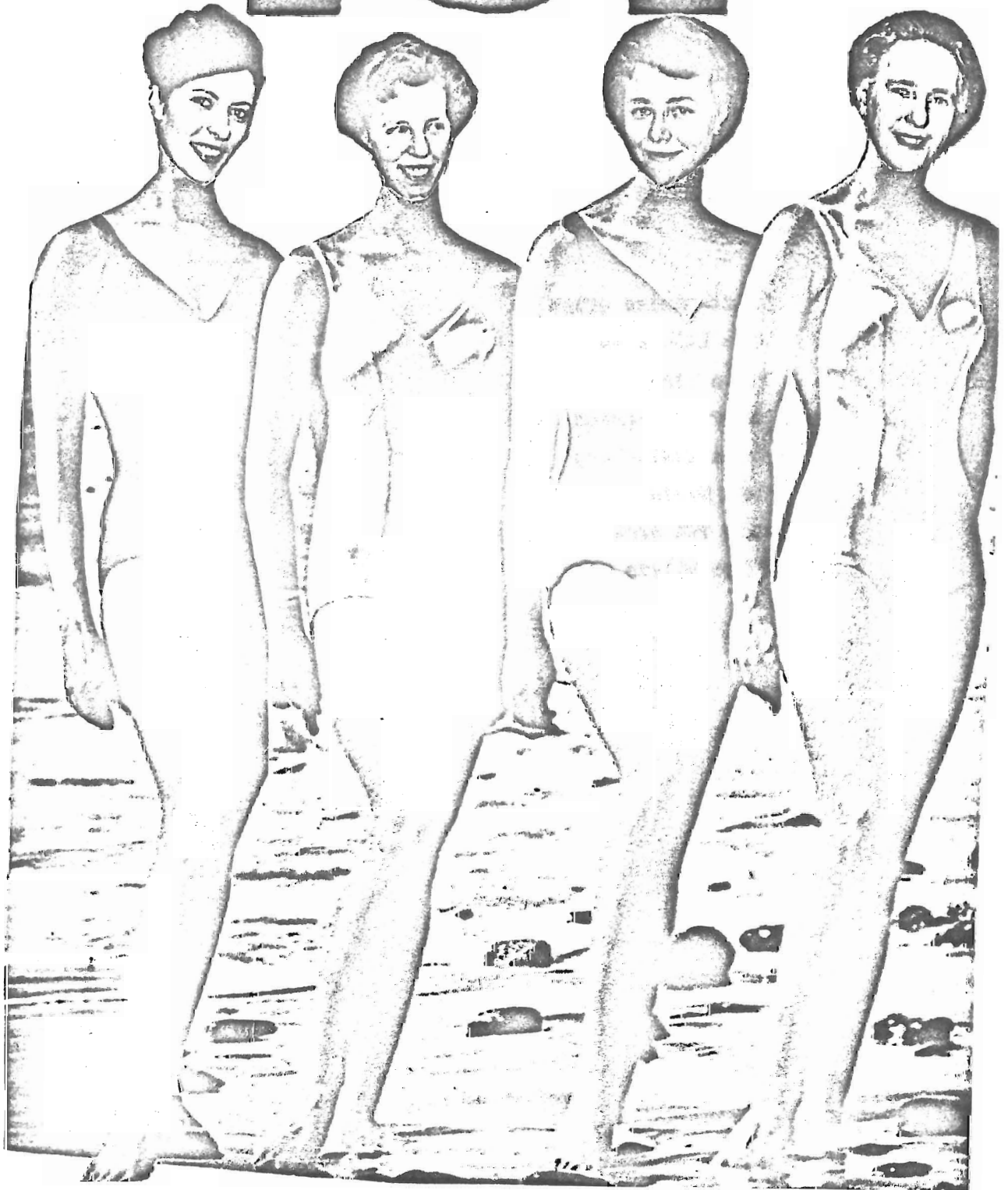
Gunnel Westerberg

Vera Myrdén

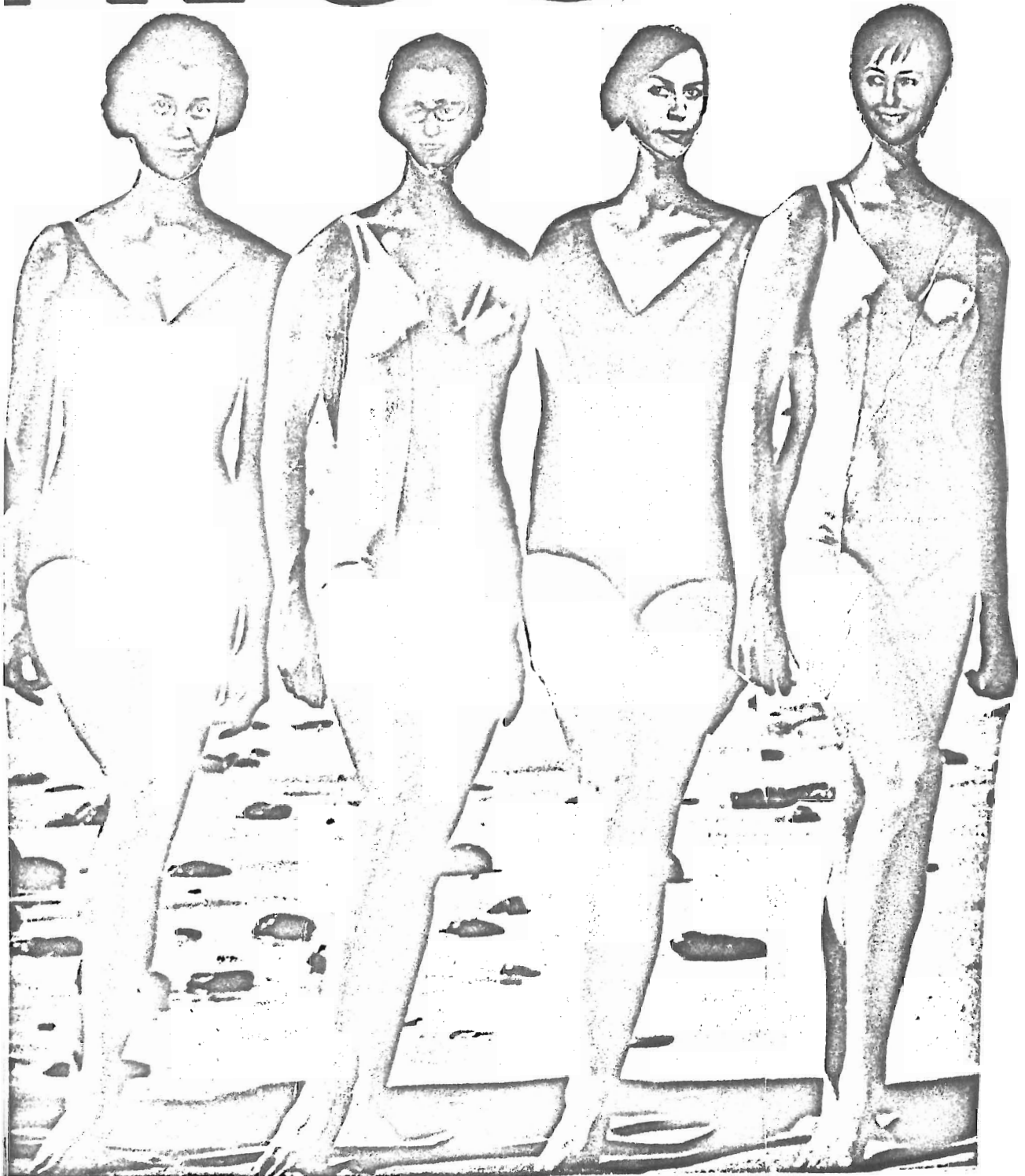
Kate von Arnold

Alice Nilson

IUI



MIS SAR



Appendix II:2

DET KOMMER JAG IHÅG, MINNS JAG

av Jan Beckeman

Nej, jag glömmer aldrig idyllen i mitten av förra seklet. För att vara exakt så var det 1960-talet, det är därifrån jag har de trevligaste - och vemodigaste - minnena. Detta var ju långt före Den Stora Tillbakagången, fast jag skall erkänna att rötterna till det hela kan återföras till slutet av 1960-talet: Den beryktade 1970 års långtidsutredning påbörjades då och dess resultat blev ju som alla minns DFGFR (Den Första Gigantiska Felallokeringen av Resurser i K G Jungenfelts "Ekonomisk Kronologi"). Hallsberg hade ännu inte blivit Sveriges huvudstad och Industrins Planeringsinstitut hade kvar det gamla namnen IUI. Det lät som ett uråldrigt och utmanande stridsrop - och var det också - jämfört med IPU.

På den tiden hade vi en chef som hette Bentzel. Alla som har läst lite ekonomisk doktrinhistoria liksom alla våra konsumtionsplanerare känner väl till honom. Det kanske däremot inte är så många som vet att han står staty på Östermalmstorg i Stockholms nordöstra kulturreservat (AC:12 i Svenska Kulturplaneringskommitténs förteckning). Statyn är ett utmärkt och intressant exempel på den konst som kallas klassisk realism och som det ännu fanns företrädare

för ända in på 1970-talet innan vitalpessimismen helt kom att dominera konstskapandet, åtminstone i den tredimensionella konsten. Bentzel är utförd i mer än naturlig storlek, naken (enligt ett krav från Sveriges Konfektionsindustriförening med anledning av några prognoser) och ridande på en käpphäst, Appendicitia. I handen håller han en typisk konsumtionsvara, genomborrad av en svagt erekterad regressionslinje i förminskad skala. Vid hästens fötter sitter en kvinnofigur, böjd som ett frågetecken med en mättnadspunkt inunder, symboliserande - har det sagts - Efterfrågan. Det kan man förresten gissa sig till av hennes blick. Hela gruppen kallas Restposten och jag rekommenderar vår tids ungdom att någon gång göra en avstickare till vår gamla huvudstad och begrunda Restposten. Både ur konsthistorisk och allmän kulturell synpunkt är den betydande: Bentzel var ju föregångaren till vår tids planerare. Duvorna har numera gett hans hår den rätta färgen, så som jag minns den i alla fall.

Han kallades Naja, varför vet jag inte riktigt. Jag tror mig med säkerhet kunna falsifiera teorin om att det skulle vara en anglicism för abilitetsbetyget Nåja! i vår interjektioniska skala. Detta betyg ligger ju mitt emellan Hm! och Åjovars! och jag kan försäkra att Naja - åtminstone enligt sin egen bedömning - när det gäller relevanta abiliteter låg nästan uppåt Jösses!

Möjligen kunde Naja vara barnspråk för Ragnar, men vad jag minns så var det bara ett halvdussin av oss på IUI som var så utvecklade att vi inte kunde

uttrycka oss klart och distinkt. "Was sich überhaupt sagen lässt, lässt sich klar sagen, und wovon man nicht reden kann, darüber muss man schweigen"^{x)} men vi kallade honom ändå för Naja. När han hälsade på människor, och som jag förmodar på ett okonventionellt sätt presenterade sig själv, sa han lustigt nog alltid Hajdö, hajdö. Naja kom aldrig över sina egna läppar, så att säga, och jag kan inte låta bli att tycka att detta var något wittgensteinskt hos honom.

Vi hade det trevligt och - som jag sa - idylliskt på IUI och detta var nog delvis Najas förtjänst. Han störde oss inte i onödan, men så fick han heller aldrig vara ifred. På den tiden talades det om två kön (fast det var bara delvis Najas förtjänst). Skillnaden markerades genom olikheter i klädsel och placering vid det s.k. T-drickningsbordet. För att rätt förstå dessa förhållanden måste man betänka att detta var långt innan Bertil Olssons och Barbro Backbergers bevis för att det inte finns några olikheter mellan könen - och således heller inte två skilda kön - vunnit allmän förståelse. Nu vet vi bättre, tack och lov för det, men jag kan inte undertrycka att jag ser med en viss saknad på den tiden. Enhetsplaneraruniformen var ännu inte obligatorisk på institutet - knappast påtänkt vad jag minns - och varhelst man gick inom institutet eller den s.k. kungliga (av kung = monark, ett slags statsöverhuvud) huvudstaden, kunde man på långt håll se om man närmade sig en "kvinna" eller ej. Men skillnaderna började redan på 1960-talet utsuddas, många unga män anlade kvinnliga attribut som gjorde dem för-

x) L. Wittgenstein, 1889-1951, egentligen dubbelbottnad österrikisk-engelsk paradoxmakare.

villande lika emanciperade kvinnor och på IUI fanns det nog så manhaftiga fruntimmer.

Artificiell forskningsstimulans fick vi genom en dryck som kallades T, kort och gott. Precis som i våra dagar förekom det T-pauser, men T syftade inte på de smaskiga trivselpillren utan på den nyssnärmda drycken, vars benämning inte alls hade med trivsel att göra. Vid dessa pauser brukade Naja berätta om olika industriföretag och deras framtid. Det var synd om honom att den gamla automobilen så snabbt och helt kom att ersättas av aerokostern och att de automobilproducerande företagen inte hängde med i utvecklingen. Naja och många andra på IUI förlorade en hel del pengar av den anledningen, men åtminstone Naja slapp - vad jag minns - utnyttja den då outvecklade socialvården. Nej, den människan glömmer jag aldrig, om jag minns rätt.

Appendix II:3

INDUSTRINS UTREDNINGSSUBSTITUTS KONJUNKTURÖVERSIKT

av Per Gullström

Professor Ragnar Bentzels till sommaren förlagda avhopp från IUI betyder bland mycket annat att institutet mister sin förnämsta konjunkturskribent. Man kan förmoda att konjunkturen, till skillnad från RB, kommer att pendla även i framtiden. Bedömningar och framställningar av det ekonomiska läget försvåras avsevärt i avsaknad av RB:s kunskaper och stilkänsla. Därför lämnas här för kritisk granskning ett förslag till en mer eller mindre generell konjunkturbild för att RB:s ande även i fortsättningsen skall vila över IUI:s uttalanden på detta område. (I avsikt att envar en gång för alla skall behärska det aktuella konjunkturläget har alla oväsentligheter skalats bort.)

Einmal Konjunktur
Immer Konjunktur

Gammalt tyskt
ordstäv

Den internationella konjunkturen fortsätter i år?

I såväl USA som Västeuropa synes konjunkturen för närvarande präglas av den senaste tidens ekonomiska aktivitet. För Västeuropas del kan vissa splittringstendenser alltjämt skönjas, men detta torde inte förändra den genomsnittliga utvecklingstrenden.

Kännetecknande för speciellt EEC-länderna är den benägenhet som på sina håll blivit alltmer uttalad. Huruvida detta kan leda till någon större expansion är dock en öppen fråga. En mera sannolik utveckling kan i stället skönjas för handeln mellan främst Italien-Frankrike och Västtyskland. Den västtyska penningpolitiken har dock framkallat en Markvärdestegring som hotar att försvåra de handelspolitiska relationerna med de övriga EEC-länderna.

EFTA-staternas utveckling präglas alltså av betalningsbalansens storlek. De kreditpolitiska åtgärder som vidtagits i syfte att dämpa läget förefaller emellertid inte bli helt verkningslösa. Detta gäller främst de nordiska staterna, men även i Storbritannien torde man kunna emotse en avtagande situation om inte utvecklingen går i annan riktning. Mot detta talar dock den engelska regeringens försök att stabilisera den senaste pundkrisen, som hotats av devalvering. Den 10-procentiga importavgiften torde i så fall inte utan effekt kunna elimineras heller under detta skede.

Den långvariga konjunkturbild som karakteriserar USA:s ekonomi företer inga allvarliga tecken att rubbas. Såväl den privata konsumtionen som maskininvesteringarna visar tydliga tecken på att fortsätta. Pessimistiska bedömare varnar dock för att denna utveckling kan leda till inflation. Under de senaste åren har priserna på flera viktiga varor tenderat att stegras, vilket kan tolkas som en förändring. Det stora kursfallet i höstas med anledning av presidentens halsbränna ger också uttryck för liknande farhågor.

De mest intressanta inslagen i Sveriges konjunkturbild utgörs för närvarande av utrikeshandelns svårbedömda handelsbalans samt bostadssituationen.

en, ty utan den senare kan ingen bostadsbrist existera. Då emellertid hyresregleringens slopande går mycket långsamt kan bostadsbristen under övergångstiden lösas på så sätt att hushållen fördelas efter det totala befintliga lägenhetsbeståndet i landet i stället för tvärtom. Lägenhetsbeståndet är nämligen av ungefär samma storlek som antalet hushåll. Stimulerande effekter ur lokaliseringssynpunkt kommer sannolikt också att ernås genom denna metod, vilken på sikt torde gagna landets industriella tillväxt.

Figur 5

Struktur rationaliseringen (enl B Rundblad)



Appendix II:4

Protokoll fört vid sammanträde med
IUI:s företagsnämnd den 29/3 1966.

Närvarande: för arbetsgivaren hr Bentzel, för
tjänstemännen fru Ellerstad och hr
Kritz, för kollektivanställda hrr
Albinsson, Beckeman, Olsson, Wohlin
och Åberg samt undertecknad vid pro-
tokollet.

§ 1.

Förklarade ordf. hr Bentzel sammanträdet öppnat och hälsade de närvarande välkomna.

§ 2.

Beträffande dagens föredragningslista föreslog hr Kritz att punkterna 6 och 7 skulle byta plats. Ordf. stödde förslaget. Nämnden beslöt att låta stryka punkt 6 från föredragningslistan och i stället sätta in punkt 7 som ärende nr 6.

§ 3.

Lämnade ordf. en redogörelse för den aktuella ekonomiska situationen och de konsekvenser som kunde bli följden för institutets framtida produktion och avsättning. Hr Wohlin framhöll institutets arbetsintensiva karaktär och argumenterade för att förlägga en del av institutets tillverkning i Portugal eller annat land med låga löner. Hr Kritz trodde att samma besparingar kunde vinnas genom rationaliseringar och längre serier vid bibehållen lokalisering av institutet. Genom att utreda konsumtionen av ett enda föremål och därvid alltid använda sig av en och samma förklaringsvariabel, exempelvis inkomsten, skulle kostnaden per producerad sida kunna sänkas av-

sevärt. Kravet på utbildad personal skulle också kunna släppas.

Nämnden beslöt rekommendera institutet att låta pröva hr Kritz förslag genom att utföra en utredning enligt hans premisser.

§ 4.

Förelåg förslag från Per Gullström om införande av en andra lunch. Förslagsställaren hade per brev framhållit det frustrerande i att vara hungrig på arbetsplatsen och de risker detta innebär för alltför pessimistiska bedömningar av det ekonomiska läget och underskattningar vid konsumtionsprognoser, i synnerhet för gruppen livsmedel. Gullström framhöll också den känsla av alienation som följde av att dagligen behöva tigga om mera mat i matsalen. Hr Åberg ansåg att frågan kunde bordläggas tills arbetstidsförkortningen genomförts.

Nämnden beslöt bordlägga frågan.

§ 5.

Påminde ordf. om att det nu inte var lång tid kvar till hans avgång som institutets chef. Han föreslog att institutets personal skulle utarbeta en festskrift till detta tillfälle. Han föreslog även att bl.a. följande kapitelrubriker skulle finnas i skriften:

1. Då Lerums begåvningsreserv tömdes.
2. Arbetsglädjens dimensioner.
3. Profetgloria och forskarmöda.
4. Majaderna (om institutets damer).
5. Ligga i Uppsala.
6. Professor 1.
7. Professor 2.

Ordf. föreslog att hr Beckeman skulle utses att infordra

bidrag och redigera skriften. Ordf. rekommenderade hr Beckeman att höja läsbarheten genom att placera inkomna bidrag i appendix.

Nämnden beslöt i enlighet med ordförandens förslag.

§ 6.

Behandlades förslag till paroller vid årets första majdemonstration. Nämnden beslöt rekommendera institutet att framföra följande:

1. Slå vakt om preferenssystemet.
2. Respektera prognoserna.
3. Ge småbrukarna längre semester.

§ 7.

Diskuterades nästa studiebesök. Hr Wohlin ansåg att Österskär borde uppmärksammas med studiebesök. Resan skulle utgöra första etappen i en panelstudie. Den första resan skulle ge institutets personal tillfälle att se en orörd bit av landet. Efter några år skulle studiebesöket förnyas och man skulle då kunna få en inblick i följderna av att platsen fått befast befolkning. Då behov härav förelåg visade dessutom hr Wohlin var på kartan Österskär är beläget. Nämnden fann utan diskussion att resekostnaderna skulle bli alltför betungande, varför frågan om nästa studiebesök bordlades.

§ 8.

Förklarade ordföranden sammanträdet avslutat.

In fidem

Bernt Johansson

EN HELT VANLIG DAG PÅ IUI

av Lars Kritz

- Hej, sa' Naja, när vi stötte ihop på perrongen i Uppsala. Sen sa' han inget mer förrän på Continentals kaffebar. Redan mellan Bergsbrunna och Alsike började Dagens Nyheter långsamt att dala mot golvet. Gunnar Arpi var ju inte med idag och höll kupén vaken.

På Continental dök den ene efter den andre i Uppsala-gänget upp. Även Leif var med, om än motvilligt. Han uttryckte alltid sitt misshag med detta dyra ställe. På EPA:s bar var det 5 öre billigare!

När vi kom till IUI var verksamheten redan i full gång. Skrivmaskinerna knattrade, Ruth hastade runt med posten och i konferensrummet satt Gullström, Wohlin, Göran Albin och Bertil Olsson och läste tidning. Snart anslöt sig Bernt Johansson till dem.

Ett seminarium var utlyst till kl. 10.00. Gunnar Törnqvist skulle lägga fram fyra kapitel av sin studie Lokaliseringsförändringar inom svensk TV.

- Hur va' de' nu, sa' Naja, va' de' nån opponent utsedd?
- Skår, viskade sekreteraren, som satt närmast Naja.
- De' va' väl Skår som hade läst det här extra noga, sa' Naja, och så fortsatte han:

- Ja, jag har läst det här och tycker att det är rätt bra, men det är några saker jag tycker vi ska ta upp till diskussion här. Först sidan 3 och de följande femton sidorna,

kan man inte sätta det i appendix? Och likadant med sidorna 20-27? Vad säger ni för övrigt om dispositionen, fortsatte Naja och tittade på sekreteraren. Han visste att från det hållet kunde han alltid få synpunkter på dispositionen.

- Inledningen måste nog skrivas om, sa' sekreteraren, och så tycker jag att Du skall flytta fram avsnitten 3:2 och 4:1 till efter Inledningen. Därefter tar Du avsnitten 2:3, 3:1 och 2:2. Jag tror det blir klarare så.

- Det var så jag hade det förra gången vi diskuterade det här, sa' Törngvist, men då föreslog ni att jag skulle flytta om det hela så här.

- Det visar bara att Du var dum som följde våra råd, sa' Naja. Bernt Johansson nickade instämmande.

- Jeg tror man må se dette probleme Du tar opp på de første sider i ett større teoretisk sammenheng, sa' Skår och var strax framme vid den gröna svarta tavlan.

Under det Skår ritade pilar och skrev bokstäver satte Naja på sig glasögonen, tände en cigarrett och började läsa de sidor han inte hann med kvällen före. Han visste att Skårs utläggningar om det större teoretiska sammanhanget skulle ta tid.

Efter en stund satte sig Skår med ett nöjt ansiktsuttryck. Det blev tyst en lång stund. Naja tittade upp och fann förvånad allas blickar på sig.

- Ja, vad säger ni nu om det här, sa' Naja. För min del tycker jag att första halvan av kapitel 3 kan placeras i appendix. (Det var just de sidorna han nyss läst.) Bernt Johansson nickade instämmande.

- Jag har inte riktigt fattat pointen i kapitel 3, sa' Jungen. Om poängen är att disaggregeringen sektorsvis av faktorsinsatserna implicerar konstanta elasticiteter, då kommer

inte det fram. För övrigt tycker jag att problemet är helt ointressant.

- Jag skulle vilja fråga Dig Gunnar, sa' Beckeman, hur definierar Du begreppet TV?

- Stopp ett tag, sa' Göran Albin. Det är tre saker man ska komma ihåg här. För det första ... För det andra Någon tredje punkt blev det inte, men i Görans värld kan ändå alltid det mesta spaltas upp på tre punkter.

- Kan man inte stryka det där långa stycket på sidan 10, sa' Naja. Det där vet ju alla och det hela är egentligen rätt trivialt.

- Nej, se det tycker inte jag, sa' Åberg och veckade pannan. Tvärtom tycker jag att det var mycket intressant det som står där. Inte visste jag att man gjorde TV-apparater här i landet. Det förklarar kanske, förresten, varför jag får så högt värde på teknikfaktorn i mina produktionsfunktioner.

- Bör man inte göra klart för sig för vilka man skriver, sa' Wohlin och flyttade glasögonen från näsan.

Klockan var nu 11.20. - Jag tycker vi går och äter nu, sa' sekreteraren. Jungen hade redan omärkligt gett sig iväg. Han var alltid noga med lunchtiderna.

- Ja, tänk om vi skulle gå och äta, sa' Naja, men kan vi inte gå igenom kapitel 1 färdigt först? Så började han öppna ett redan öppnat cigarrettpaket i botten. Alla tittade intresserat och undrade vad som skulle hända när han upptäckte vad han höll på med. Men det upptäckte han inte.

Kl. 11.25 sa' sekreteraren: Skall vi inte gå och äta nu?

- Vi kan väl träffas imorgon och fortsätta, sa' Naja, och så ringlade man iväg till hissarna och felukorven.

Det var inte mycket man fick ut av det här, tänkte Törnqvist och beslöt sig för att skriva de återstående två kapitlen på eftermiddagen. Och det gjorde han också.

Stambordet i lunchrestaurangen blev snart fullt.

- Jag bara tittade på tjejen vid disken och fick dubbel portion, sa' Gullström. Äntligen har dom lärt sig hur man vill ha det, fortsatte han, och skottade på ytterligare tio potatisar ovanpå de tolv falukorvskivorna. Det gäller bara att vara smart, sa' han och såg lycklig ut.

Samtalsämnet vid lunchen var idag luftkuddefarkoster. Några hade råkat se dylika ting på TV kvällen innan. Alla tittade beundrande på Törnqvist, som på ett ganska trovärdigt sätt lyckades beskriva hur dessa luftkuddar rent tekniskt fungerar.

- Och fort går dom också, sa' Törnqvist.

- Det beror på hur man definierar fort, sa' Beckeman. Snabbheten är ju relativ. Det säger egentligen ingenting om man säger att någonting går fort. När jag går till tåget på morgonen, då går jag fort, men har jag då samma snabbhet som en luftkuddefarkost?

- Skall vi inte ta en promenad idag, sa' Beckeman efter lunchen. Det är så härligt väder. Man riktigt känner att det är vår, fortsatte han och såg för sitt inre Strandvägens alla kort-korta härligheter.

Endrédi, Bertil Olsson och Skår hängde med på promenaden men av helt andra skäl än Beckemans. Bertil skulle se på båtar, Endrédi skulle titta in på en bilfirma och Skår skulle bara ha frisk luft. De övriga gick till sina rum i avsikt att forska. Och vad innebär nu det?

Leif Mutén pratar i telefon. Åberg sitter i fåtöljen och läser senaste Econometrica. Jungen vandrar runt i korridor-

na med skjortärmarna uppkavlade och suger långa drag på en lång Bill. Han tänker. Göran Albin håller folkbildningsföredrag för något marketing-gång. Skår Xerox-kopierar. Bernt Johansson studerar tidskriftspärmarna. Salaj, som med sin nära anknytning till Näringslivet lärt sig rationella arbetsmetoder, pratar in saker och ting på diktafon. Obs. Pratar! Bertil Olsson håller på att göra hål i rummet och strax före kaffet har han lyckats vada fram bland böcker och papper till skrivbordet. Det gäller att vara på plats då Marianne ringer kl. 14.50. Finns det då ingen som skriver? Jo, Törnqvist.

På Najas rum sitter ett litet gäng med mycket papper kring fötterna. Det är Naja, Beckeman, sekreteraren och Davidsson, som lägger sista handen vid långtidsutredningen. Det har dom hållit på med de senaste sex månaderna. Det ringer i Najas telefon. Ester - IUI:s mest representativa person - tittar in och frågar: Skall jag ta det? - Ja, gör det, säger Naja. Men är det Wallenberg tar jag samtalet.

Kl. 15.05 säger sekreteraren: Skall vi inte dricka kaffe nu?

- Jo, tänk om vi skulle göra det, säger Naja. Men skall vi inte försöka bli klara med kapitel 1 först?

Kl. 15.10 säger sekreteraren: Nu går jag och dricker kaffe. Och så troppar den lilla skaran iväg. Naja sist, för han måste först gå några varv runt rummet och leta efter sitt cigarrettpaket, som han har i fickan.

I konferensrummet sitter redan Brita, Gunni och Britt-Louise och snaskar på bakelser. Leif kommer instörtande, skaffar sig snabbt en kopp kaffe och placerar sig sedan så han har god uppsikt över telefonsökaren. Professor Mutén vet sitt ansvar och måste ju finnas tillgänglig om det stora telefonsamtalet skulle komma. Det från Sträng eller Wallenberg eller ...

Bara ett litet fö..... i Vimmerby är ju heller inte att förakta.

Naja, ropar Assar som tillsammans med Odd också infunnit sig till kaffet, vi har just skrivit färdigt en ny version av kapitel 3 nu. Jag tror det blir bättre än den förra - fjärde versionen. Assar är på ett strålände upprymt humör idag och strör frikostigt sarkasmer omkring sig. Wohlin skrattar så det hörs ända ned till receptionen. Gullström formar sina handbollslabbar till frensyska gester i ett litet privatsamtal med Bernt rörande sin senaste smarta grej.

Stämningen vid kaffebordet är hög. Den förbyts snabbt i en atmosfär av dåligt samvete, då Ruth på ett förtjusande sätt anklagar menigheten att det är vissa tidskriftsnummer som saknas. Naja kastar ett öga på GHT:s handelssida och mumlar: Vad tänker folk på? Volvo är ju enormt undervärderade vid den här kursen. Sen tittar han upp från börslistan och möter sekreterarens blick, som säger: Skall vi fortsätta då?

Vid dörren väntar många på Naja.

- Jo, Naja, säger Salaj, vi skulle väl ha ett seminarium

- Jo, Naja, säger Assar, har Du tid att läsa

- Jo, Naja, säger Jungen, jag skulle vilja snacka med Dig ett tag

- Jo, Naja, säger Ruth, vi skulle ju bestämma en dag för

- Kan vi inte snacka om det där imorgon, säger Naja och försvinner bort mot sin gröna långtidsutredningsfåtölj. Den borde nog egentligen vara blå - hoppets färg.

Mellan 16.00 och 16.45 tycks dagens egentliga arbete ske på IUI. Då skrivs flitigt, då lånas böcker, då kommer man med manus till skrivdamerna, då dras stenciler, då distribueras papper. Stackars Ester, Wera, Alice och Kitty!

Kl. 17.40 slås två dörrar i lås på IUI. Det är Najas och sekreterarens. Efter en snabb promenad till Centralen sitter man snart på Uppsalatåget igen. Naja öppnar det nyss inköpta Aftonbladet, som emellertid redan vid Solna börjar dala mot golvet.

- Ja, hej då, säger Naja på perrongen i Uppsala. Det är väl inget särskilt som händer imorgon?

- Jo, kl. 10.00 har vi ett seminarium på Endrédi's manus, säger sekreteraren.

- I morgon?, säger Naja, och jag som inte fick med mig manuskriptet hem.

- Jag tog med mig två ex., säger sekreteraren och hivar upp en tjock bunt papper ur portföljen.

- Va' bra, säger Naja, måttligt road. Ja, då är det bara att gå hem och läsa igen. Hej, hej.

Appendix II:6

ON THE NOBLE ART OF PROGNOSIS-MAKING
OR
HOW TO SUCCEED IN FAILING WITHOUT REALLY TRYING

by Bengt-Göran Löwenthal

Redan de gamla göteborgarna voro väl förfarna i konsten att spå i kaffesump, vilket tidigt grundlade deras anseende såsom framstående ekonomer och affärsmän. För att stärka kungl. hufvudstadens ställning på detta betydelsefulla område grundades i Stockholm anno 39 Institutet för Utvalda Individer (IUI).¹⁾ Krigsårens kafferansonerings lade emellertid en naturlig hämsko på spåverksamheten. Det blev så småningom uppenbart, att IUI för att göra säkrare prognoser behövde en person, som kunde räkna bättre. Vad var då naturligare än att lägga IUI:s spåverksamhet i händerna på profeten Rågnar Besser, som i sin person kombinerade ett göteborgskt ursprung med mångårig förtrogethet med de ockulta riterna på Upsala högar. Samtidigt lät IUI åt sig uppföra ett nytt tempel, där alla IUI:s s.k. försökare isolerades i versin liten grå cell för att kunna räkna bättre. Profeten Rågnar Besser tilldelades en extra stor cell.

IUI:s särställning i Mammentemplet markerades genom ett eget, väl fördelt s.k. sumprum, där en på särskild tilläggsstat avlönad prästinna tillreder dagens häxbrygd. Redan ett par timmar före eftermiddagsseansen hörs det sjuda och fräsa inifrån sumprummet. Ve den, som i förväg dristar sig dit in för

1) Härmed tillbakavisas med indignation den av vissa personer uttydda betydelsen av IUI såsom Institutet för Urspårade Individer. Förf. anm.

att få en försmak av saligheten om så blott under förevändning av ett glas vatten (använd peppersmugg! Ruths anm.). Prästinans gärning är förvisso ansvarsfull. Ingen kan som hon hålla sumpen kokande i timal. När så skett, är tiden inne för seansen. Sumpen föres in i Ovala Rummet, dit försökarna längs labyrinterna söker sig fram med luktorganens hjälp. Seansen kan börja! Omtöcknade av de heta sumpångorna tittar försökarna under andlös tystnad ned i den grumliga brygden i hopp om att där kunna utläsa exempelvis värdet på Cobb Douglas-funktionens restfaktor. Försökarnas koordinationsförmåga sätts då också på hårt prov, eftersom det samtidigt gäller att hålla blicken fästad vid de allseende små röda ögonen, som från ett hörn i Ovala Rummet ständigt sänder sina inspirerande signaler till försökarna. Särskilt stiger de församlades upphetsning, då profeten Rägner Besser skall övertygas om att han är den av signalen kallade. Vad väntar honom för meddelande? Anses manne IUI av SAF åter ha överträtt gränsen för Det Optimala Läget eller är Höcken på långtidsjakt?

Men varför gå händelserna i förväg? Låt oss ej glömma, att förberedelserna för eftermiddagsseansens sumpskådning begynnade redan då solen står som högst. Försökarna samlas då nere i den underjordiska salen, där de före sumpens intagande höres besvärja varandra med magiska formler såsom "big, black and one" eller Jan Beckemans "small, blond and sex".

Spänningen på IUI hålls kontinuerligt vid liv genom IUI:s sporadiskt återkommande världsomspännande framtidsvyer i Det Optimala Läget. Särskilt stora är kraven på optimalitet, då striderna rasar på Blasieholmen om hur Moder Svea skall fördela sina gracer. Stor uppfinningsrikedom fordras av skribenten för att läsarna ej omedelbart skall igenkänna från vilka skrifter de olika framtidsperspektiven hämtats.

Till profeten Ragner Bessers djärvaste visionära bedrifter på IUI måste onekligen räknas den s.k. långtidsutredningen. Karakteristiskt för IUI:s samtliga arbeten är visserligen att de tar lång tid, men som framgår av namnet står denna utredning i särklass i detta avseende. Den står också mer direkt än övriga IUI-projekt under profeten Bessers personliga ledning. Metodiken bygger på den lika geniala som enkla tanken, att ju mer man hinner närma sig prognostidpunkten, innan prognosen publiceras, desto lättare bör det bli att förutsäga utvecklingen fram till denna tidpunkt. Olyckligt är dock, om prognostidpunkten t.o.m. hinner passeras före prognosens offentliggörande, eftersom prognosens felkalkyler då ej längre kan bortförklaras med prognosmakarens klassiska argument, att en lyckad prognos är predestinerad att ej slå in, eftersom den kommer att påverka den faktiska utvecklingen.

Figur Sex

Befolkningstillväxten eller valhandlingsteorien i praktiken (enl E Höök)



SOCIOLOGI

av

Bertil Olsson

kognitiva fältet

normativ

rollmodell

grupp

Attityd

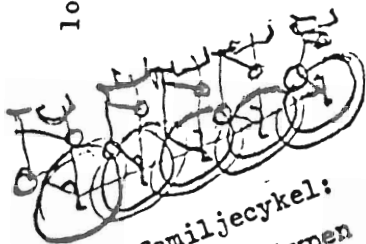
involvera

anspråk

anspråksnivå

ethnocentrism

locomotion



familjecycle:
moderna typen

institution

social diffusion

integrerade beteendemönster

toleransnivå

paradigm

alienation

utgrupp

statussymbol

normlös

förtä

behovstillfredsställelse

personlighet

monogami

polygami

kultur

spegljag

isolat

kärngrupp

perceptionshypotes

frustration

introvert

avvikande beteende

informell gruppstruktur

beteende

sociometri

roll

rollförväntan

latent beteendestruktur

statusörlighet

anomie

serenity

manifest beteende

preferenser

kohesivitet

ledare

norm

primärgrupp

dysfunktion

socialkohesivitet

perception

social homeostasis

referensgrupp

innskjuten varir

statussymbol

normkälla

familjecycle: auktoritära typen

status

polygami

ingrupp

Appendix II:8

SOCIO-POLITICO-ECONOMIC CONSEQUENCES OF INTERNATIONAL INCOME
DIFFERENTIALS. AN ESSAY ON FUTILITY OF ECONOMIC GROWTH

av Branco Salaj

A revolutionary Swedish projection technique, which in the professional community goes under the exotic name of "raenta paa raenta", gives every indication that the annual income of an average worker in the manufacturing industry year 2000 will be in the proximity of Sw. Cr. 300,000. A possible perverse effect of this growth pattern will be indicated in this paper, pending doctor Bentzel's own elucidation of the problem.

The problem is actually quite simple. With the existing differentials in income levels and growth rates between developed and under-developed countries, the latter cannot hope to push their per capita income even to a level of the Swedish prime minister's present salary. Our 300,000 Cr.-men are looking for investment bargains and cannot, of course, find them at home. The domestic rate of return shrinking under the pressure of high wages, the neo-Marxian conditions are created for imperialistic profit searching in the not-yet-fully-exploited countries of Asia, Africa and Latin America.

Since the Balkanization of these continents by then has gone so far that tens of thousands different states are in existence, such business initiative even on a small scale is seriously resented as a potential infringement on the power of local dictators. Bidding ensues among different imperialistic competing groups of metal workers in order to insure the head of state of a comfortable bank account to neutralize

the effects of the deposition risk. The stumbling block of such a bidding procedure is, however, the fact that by then not even Switzerland has preserved the purchasing power of its currency and the deposition risk premium (DRP) is pushed, as Financial Times put it, "ridiculously high". The amount of the premium is negatively correlated with the relative per capita income level of the country.

Two long-run strategies emerge in the bidding process. The dictator does all in his power to minimize the income of his own subjects, which is a fairly obvious response. Even our imperialists, however, may come to realize that poverty has not only an intrinsic value but is also an important factor in determining the bargaining position. The DRP is, after all, a function of wage levels in both the under-developed countries and, indirectly, in their own. So, the income-deflating efforts in the under-developed countries might be followed by similar changes in the imperialist countries and a cumulative movement results.

At the present stage of analysis it is difficult to predict whether this will result in a backward-sloping within the relevant range supply curve for labour and Dr. Bentzel's ardent admirers hope that his perspicacity will soon be brought to deal with this interesting subject.